

ADRODDIAD I'R PWYLLGOR CRAFFU ADDYSG AC ECONOMI

Pwyllgor:	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Dyddiad:	21 Tachwedd 2019
Teitl:	Cynigion arbedion yr Adran Addysg ac Ysgolion a'r Adran Economi a Chymuned i ddygymod gyda'u cyfran o'r bwlch £2m posib yng nghyllideb 2020/21, ynghyd â chynnig cynlluniau amgen i gyfarch diffyg cynlluniau arbedion cyfredol ar gyfer yr Adran Addysg.
Pwrpas:	Craffu cynigion yr Adran Addysg ac Ysgolion a'r Adran Economi a Chymuned i ddarganfod y swm o arbedion ac ystyried beth y byddai hynny, neu'r opsiynau amgen yn ei olygu.
Swyddog cyswllt:	Pennaeth Adran Addysg ac Ysgolion - Garem Jackson Pennaeth Adran Economi a Chymuned - Sioned E Williams
Aelod Cabinet:	Adran Addysg ac Ysgolion - Cemlyn Williams Adran Economi a Chymuned - Gareth Thomas

1. Cyflwyniad / Cefndir

Dros y 12 mlynedd diwethaf, nid yw'r grant yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru wedi bod yn ddigonol i gwrdd â chwyddiant, sydd wedi arwain at sefyllfa ariannol lle mae'r Cyngor wedi gorfod gwneud arbedion sylweddol.

Nid yw'n bosib rhoi sicrwydd ar hyn o bryd o sefyllfa ariannol 2020/21, gan ei bod hi'n gyn-amserol o ran cadarnhau y cytundeb tâl, setliad ariannol, lefel y grant ar gyfer 2020/21, ynghyd â nifer o ffactorau eraill. Fodd bynnag, ystyriwyd sut ydym am ddygymod gyda'r sefyllfa, a'r posibilrwydd na fyddai ein setliad yn ddigonol.

Cyflwynwyd adroddiad ar ddygymod gyda sefyllfa ariannol 2020/21 i'r Cabinet 23/7/19, oedd yn nodi fod angen i'r Cyngor gynllunio ar sail bwlch ariannol gyda ystod o rhwng £2m a £7m. Penderfynwyd i gynllunio ar y sail bod angen cwrdd â bwlch £2m (sef y sefyllfa mwyaf gobeithiol) drwy ofyn i adrannau ddarganfod eu cyfran nhw i gyfarch y swm hwnnw, sy'n cyfateb i'r diffyg adnoddau ar gyfer cwrdd â'r chwyddiant mae'r Cyngor yn debygol o'i wynebu.

Os bydd y bwlch sydd yn cael ei wynebu gan y Cyngor uwchlaw £2m, y bwriad yw i ddefnyddio balansau a/neu gynnydd uwch yn y Dreth Gyngor i roi amser i ni ddarganfod yr ateb yn barhaol.

2. Cyfran i'w ddarganfod gan yr Adrannau

Mae cyfrifwyr y Cyngor wedi dosrannu'r £2 filiwn rhwng yr adrannau, ar sail cyfran safonol o 0.78% o gyllidebau gros, yn dilyn addasiadau am grantiau, ayb. Hysbyswyd yr adrannau o'u cyfran nhw o'r swm i'w ddarganfod yng Ngorffennaf 2019, a'r swm perthnasol ar gyfer yr Adran Addysg yw £728,080 (Adran Addysg £120,030 Ysgolion £608,050) ac Adran Economi a Chymuned yw £66,910.

Gall adrannau adnabod rhan o'r arbedion drwy beidio ychwanegu chwyddiant yn llawn neu yn rhannol ar gyfer rhai o'u cyllidebau gellid ei reoli a'u cwtogi, megis costau teithio, cyflenwadau swyddfa, ayb. Yn ychwanegol i hyn, caniateir adnabod ffrwd newydd o incwm fel ffynhonnell, ond ni chaniateir codi lefel ffioedd a phrisiau i ddarganfod yr arbedion.

3. Cynigion yr Adran

Gweler **Atodiad 1** sydd yn cynnwys cynigion yr adrannau i gwrdd â'r swm gofynnol, ynghyd â goblygiadau defnyddio y ffynhonnell fel arbedion ar yr Adran.

4. Cynlluniau Amgen

Mae gan yr Adran Addysg ddau gynllun arbedion hanesyddol a gymeradwywyd eisoes lle mae'r Adran yn cydnabod bellach nad oes modd iddynt gael eu gwireddu. Gweler fanylion y cynlluniau hanesyddol perthnasol, ynghyd â'r cynllun amgen mae'r Adran yn awgrymu er mwyn disodli'r cynlluniau hanesyddol yn **Atodiad 2**.

5. Argymhellion

Gofynnir i'r Aelodau:

- Gymeradwyo cynigion yr adrannau i gwrdd â'u cyfran o'r arbedion perthnasol.
- Gymeradwyo cynllun amgen gan yr Adran Addysg a argymhellir i ddisodli dau gynllun hanesyddol sydd ganddynt nad oes modd iddynt eu gwireddu.

Atodiadau

Atodiad 1 – Rhestr cynigion arbedion yr Adran Addysg ac Ysgolion

– Rhestr cynigion arbedion yr Adran Economi a Chymuned

Atodiad 2 – Cynlluniau hanesyddol yr Adran Addysg i'w disodli gyda cynllun amgen

Rhestr Cynigion Arbedion yr Adran Addysg ac Ysgolion

Swm £	Pennawd Cyllideb a Chynigion	Effaith ar Drigolion
Ysgolion		
£31,620	Lwfans y pen - peidio ychwanegu chwyddiant yn llawn	Lleihad cymharol fychan yn yr adnoddau addysgol fydd ar gael i ddisgyblion a thrwy hynny angen i'r ysgolion fod yn fwy effeithlon gyda defnydd o'u hadnoddau.
£112,530	'Integreiddio - Cynllun Datblygu Unigol (CDU)/Datganiadau' - ymhellach i'r rhagrybudd a ddarparwyd i Ysgolion gyda'u rhagolygon ariannol tair blynedd yn Nhachwedd 2018, dileuwyd y pennawd 'Integreiddio - Arall' o'r dyraniad cyllidol ysgolion ar gyfer 2019/20. Y rheswm dros ddileu'r pennawd oedd ar gyfer ariannu parhad o'r gorwariant welwyd yn ddiweddar ym maes 'Integreiddio - Cynllun Datblygu Unigol (CDU)/Datganiadau'. Gyda'r ystadegau diweddaraf yn awgrymu bod gorwariant CDU/Datganiadau yn llai na'r hyn a ragwelwyd gellid trosglwyddo'r rhan o'r gyllideb sy'n rhydd i gyfrannu at darged arbedion ysgolion.	Mae'r ysgolion eisoes wedi gorfod ymdopi â cholli'r swm o'u dyraniad yn 2019/20; effaith hynny oedd lleihau'r cyllid roedd yr ysgol yn arfer ei dderbyn ar gyfer cefnogi disgyblion gydag anghenion dysgu ychwanegol sydd ddim yn destun CDU/Datganiad. Golyga hyn lai o gymorth i'r disgyblion ar lefel Gweithredu Ysgol a Gweithredu Ysgol a mwy (h.y. y ddarpariaeth mae Ysgol yn ei drefnu ar gyfer disgyblion).
£463,900	Fformiwla dyrannu - mae gweddill targed arbedion ysgolion i'w ariannu trwy gynyddu'r 'Gymhareb Disgybl Athro' yn y fformiwla dyrannu. Rhannwyd y swm ar sail oedran disgyblion cynradd 3-10 ac oedran disgyblion uwchradd 11-15 yn unol â'r pwysiad a roddir i oedrannau disgyblion yn y fformiwla dyrannu.	Bydd y gweithrediad yma yn arwain at leihau nifer athrawon a/neu leihau nifer staff ategol, a gall hynny gael ardrawiad ar safonau addysgol.
£608,050	Is-gyfanswm	

ATODIAD 1

Adran Addysg		
£17,630	Amrywiol - peidio ychwanegu chwyddiant yn llawn ar adnoddau nad ydynt yn staff.	Dim effaith ar drigolion ar y sail y bydd swyddogion yn ymdopi gyda'r arbediad trwy fod yn fwy effeithlon gyda defnydd o adnoddau.
£55,900	Lleihad côst cytundeb blynyddol CBAC - mae'r lleihad yn y gôst eisoes wedi'i gyflawni trwy gyfuniad o ymdrechion ar y cyd rhwng Cyd Bwyllgor Addysg Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru i ddarganfod arbedion ariannol effeithlonrwydd.	Dim effaith ar drigolion.
£46,500	Lleihau'r gronfa datblygu - mae gan yr Adran Addysg gronfa ddatblygu (cymharol fechan) gwerth £89,710, cyn gweithredu'r arbediad yma. Mae'r gronfa yn galluogi'r Adran i fuddsoddi mewn blaenoriaethau un tro yn amserol ac sydd y tu allan i Gynllun y Cyngor. Yn dilyn asesiad o gyllideb yr Adran Addysg ac ymarferiad blaenoriaethu, y consensws yw y gellid lleihau'r gronfa ddatblygu. Er hynny, pwysleisir nad fan hyn y byddwn yn troi ato os bydd angen darganfod arbedion pellach yn y dyfodol.	Lleihau gallu'r Adran Addysg i gyllido rhai blaenoriaethau y tu allan i Gynllun y Cyngor, allai arwain at effaith cymharol fychan ar drigolion.
£120,030	Is-gyfanswm	
£728,080	Cyfanswm	

Rhestr Cynigion Arbedion yr Adran Economi a Chymuned

Pennawd £	Pennawd Cyllideb a Chynigion	Effaith ar Drigolion
£17,530	Peidio ychwanegu chwyddiant yn llawn neu yn rhannol ar benawdau gellir eu rheoli – penawdau cyflenwadau a gwasanaethau yn bennaf	Arbedion ymylol ar benawdau y gellir eu rheoli – nid oes disgwyl i'r arbedion yma gael effaith ar drigolion Gwynedd
£8,290	Peidio ychwanegu chwyddiant yn llawn neu yn rhannol ar gyllidebau sydd yn cyfrannu at gronfeydd adnewyddu. Cronfeydd Morwrol ac Hamdden yn benodol	Yn golygu lleihad yn y buddsoddiad i adnewyddu offer yn y dyfodol all effeithio maes o law ar ansawdd y gwasanaeth a'r targed incwm.
£1,920	Peidio ychwanegu chwyddiant ar bennawd Grantiau Celfyddydau	Yn golygu lleihad yn y grant y gellir ei ddosrannu i bartneriaid yn y dyfodol i hyrwyddo'r celfyddydau
£12,820	Diddymu cyllideb wrth gefn Gwasanaeth Hamdden. Wrth drosglwyddo rheolaeth gwasanaeth hamdden i Cwmni Byw'n Iach 1/4/19 sefydlwyd cyllideb ar gyfer gwariant annisgwyl sydd tu allan i reolaeth yr Adran. E.e. eleni mae gwaith cynnal a chadw brys yn Canolfan Glaslyn yn sgil dŵr yn gollwng o bibell ddŵr wedi golygu cost uwch na'r disgwyl ar y gyllideb "prynu dŵr"	Dim effaith uniongyrchol ar drigolion ond mae'r cynnig hwn yn golygu nad oes ffynhonnell gan yr Adran i ariannu materion annisgwyl heb reolaeth arnynt fydd yn arwain at orwariant.
£2,650	Arbedion y Gwasanaeth Archifau – trwy ddefnyddio dulliau digidol i atgynhyrchu lluniau a hyrwyddo digwyddiadau	Arbedion effeithlonrwydd felly dim effaith ar drigolion Gwynedd

ATODIAD 1

£7,200	Arbedion trwy ddiddymu swydd Cydlynnydd Digidol Gwasanaeth Llyfrgelloedd. Mae'r swydd yn wag ac yn sgil adolygiad Ffordd Gwynedd mae'r gwasanaeth wedi ailystyried ei flaenoriaethau ac yn cynnig diddymu rhan o'r swydd fel toriad heb effaith uniongyrchol ar y maes darpariaeth digidol	Arbedion effeithlonrwydd felly dim effaith ar drigolion Gwynedd
£1,000	Arbedion ar y gyllideb "Celf Cymunedol"	Lleihad yn y gweithgareddau celfyddydol a drefnir ar gyfer trigolion Gwynedd Rhain yn benodol yn weithgareddau sydd yn targedu anghenion o ran iechyd, lles a dysgu
£4,000	Arbedion yn Parc Padarn yn deillio trwy ail-strwythuro trefniadau staffio a wnaed yn dilyn targed arbedion effeithlonrwydd ac ymddeoliad cynnar Rheolwr y Parc nôl yn 2014/15	Arbedion effeithlonrwydd felly dim effaith ar drigolion Gwynedd
£500	Arbedion Rheolaeth yr Adran – peidio prynu papurau newydd dyddiol	Arbedion effeithlonrwydd felly dim effaith ar drigolion Gwynedd
£2,000	Arbedion prydles Stad y Goron yn y Gwasanaeth Morwrol. Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i gytundeb "composite lease" gyda Stad y Goron ar gyfer arfordir Gwynedd. Mae trafodaethau wedi cychwyn i addasu prydles yr Hafan i fod yn seiliedig ar drosiant cyfredol yn hytrach na trosiant hanesyddol. Mae'r gytundeb presennol yn ymrwmo y Cyngor i wariant o £144,990 yn yr Hafan, Pwllheli. Mae'r gyllideb presennol yn £153,200 ond nid oes gwybodaeth eto am beth fydd yn ddyledus i'r dyfodol. Fodd bynnag rhagwelir fod digon o sgôp i rhoi £2,000 i fyny fel arbedion	Arbedion effeithlonrwydd felly dim effaith ar drigolion Gwynedd

ATODIAD 1

£6,000	Cwtogi gwariant ar nifer o benawdau tim cefnogi busnes gan gynnwys costau swyddfa, marchnata, rhwydweithio, tanysgrifiadau, ayb.	Bydd rhan o'r toriad yn arbediad effeithiolrwydd drwy newid strwythur a cyfuno unedau gwasanaeth, ond bydd elfen o'r toriad yn lleihau gallu'r Gwasanaeth i ymgysylltu gyda busnesau drwy leihau nifer ymgyrchoedd marchnata a rhwydweithio
£3,000	Cwtogi'r gwariant ar nifer o benawdau'r Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau yn bennaf cyllidebau penodol ar gyfer marchnata a digwyddiadau allanol	Bydd lleihad yn y gefnogaeth sydd ar gael i fusnesau lleol gyda llai o ymgyrchoedd marchnata a sesiynau i ymgysylltu gyda'r sector dwristiaeth
£66,910	Cyfanswm	

Cynlluniau Hanesyddol yr Adran Addysg i'w disodli gyda Chynllun Amgen

Cynlluniau Hanesyddol nad ydynt am wireddu arbedion

Swm £	Cynllun Arbedion	Rhwystrau i wireddu
Addysg ac Ysgolion		
£100,000	Lleihau amser a/neu godi ffi am yr elfen gofal o fewn y cynllun brechwast am ddim i blant oedran cynradd - ffi £0.80 y diwrnod.	<p>Yn wreiddiol roedd y cynllun yn seiliedig ar amcangyfrif y byddai'n denu ffi incwm gan rieni o £190,000 gyda chynnydd yn y gwariant o £90,000 yn bennaf oherwydd costau ynghlwm â symud at system taliadau ar-lein i reini/gwarchodwyr (gyda'r system hefyd yn galluogi taliadau ar-lein ar gyfer cinio ysgol a nifer o drafodion ariannol eraill rhwng y rhieni/gwarchodwyr a'r ysgol. Mae symud i system talu ar-lein wedi hwyluso trefniadau talu eu hysgol i rieni/gwarchodwyr.</p> <p>Seiliwyd yr amcangyfrif ar ragdybiaeth y byddai'r cynllun yn denu incwm gwerth £190,000 ar ymchwil gwreiddiol gyda rhieni oedd yn awgrymu y byddai'r gofyn am y gofal (oedd eisoes yn ei le o dan ymbarél y cynllun brechwast am ddim) yn gostwng 45% trwy godi ffi o £0.80, y realiti yw bod y gofyn wedi gostwng yn agosach at 62%.</p>
£10,000	Cynyddu'r ffi am y clwb gofal cyn ysgol o £0.80 i £1.00 y diwrnod. Amcangyfrifwyd arbediad net £43,000.	Heb ystyried y gostyngiad annisgwyl yn y gofyn a nodwyd uchod.
£110,000	Cyfanswm	

Cynllun Amgen i ddisodli'r Cynlluniau Hanesyddol

Pennawd Cyllideb a Swm £	Cynigion	Effaith ar Drigolion
Addysg ac Ysgolion		
£110,000	Defnyddio cyllideb wrth gefn 'Integreiddio - CDU/Datganiadau' gafodd ei sefydlu yng nghyllideb 2019/20 trwy ddileu'r pennawd 'Integreiddio - Arall' o'r fformiwla dyrannu ysgolion (gweler Atodiad 1 am eglurhad llawn).	<p>Mae'r ysgolion eisoes wedi gorfod ymdopi â cholli'r swm o'u dyraniad yn 2019/20. Effaith hynny oedd lleihau'r cyllid roedd yr ysgol yn arfer ei dderbyn ar gyfer cefnogi disgyblion gydag anghenion dysgu ychwanegol sydd ddim yn destun CDU/Datganiad. Golyga hyn lai o gymorth i'r disgyblion ar lefel Gweithredu Ysgol a Gweithredu Ysgol a mwy (h.y. y ddarpariaeth mae Ysgol yn ei drefnu ar gyfer disgyblion).</p> <p>Bwriedir parhau i adolygu'r ddarpariaeth gofal a'r cynllun lletach 'Brecwast am Ddim' gan gynnwys rhagrybuddio ysgolion o'r bwriad i ddiddymu'r ddarpariaeth ble mae cost y disgybl yn uchel oherwydd defnydd afresymol o isel. Os byddai hyn yn arwain at arbedion gellid ystyried buddsoddi yn ôl yn y maes anghenion dysgu ychwanegol os y bydd amgylchiadau ariannol yn caniatáu.</p>
£110,000	Cyfanswm	